

7

Kennissessie 7

DE TRANSFER: EEN DRIETRAPSPAKKET VAN SCOUTEN, ONDERHANDELEN EN INPASSEN

*Door Michel Doesburg en Carlos Aalbers, respectievelijk
hoofd scouting van AZ en FC Groningen*

In de vorm van een vraaggesprek gaven Doesburg en Aalbers toelichting op hun werkwijze en de manier waarop zij omgaan met de verschillende facetten en betrokken partijen bij de uitoefening van hun vak. Onder de toehoorders waren onder meer hoofdtrainer van FC Twente René Hake, Heracles-voorzitter Jan Smit en Leo Beenhakker, voormalig trainer/coach van onder meer Ajax, Real Madrid en Feyenoord en oud-bondscoach. Laatstgenoemde omschreef zichzelf als pensionado, maar heeft nog een heldere blik op het Nederlandse voetbal en een duidelijke mening, zo bleek gedurende de conversatie.

De eerste vraag die werd opgeworpen, was er direct één die van fundamenteel belang is voor het goed functioneren van het scoutingsapparaat bij een Betaald Voetbal Organisatie: wanneer betrek je de hoofdcoach bij de analyse, beoordeling en eventuele aankoop van een nieuwe speler?

"De club moet de eigen speelwijze goed voor ogen hebben, weten welke posities daarbij horen en aan welke eisen spelers op die posities moeten voldoen", stelde Aalbers. "Dat moet voor zeker zeventig procent de basis zijn voor het aantrekken van nieuwe spelers. Dat is niet iets wat je voor het grootste deel moet overlaten aan de hoofdtrainer. In de voetbalwereld wisselen posities snel. Wil je de consistentie van je beleid in het oog houden, dan doe je de scouting vooral vanuit de club, niet vanuit de trainer. Maar zoek wel de balans daarin, je moet de trainer natuurlijk wel erbij betrekken. Twee weken voor de meeting waarin we met alle betrokkenen de beoogde nieuwe spelers bespreken, horen de trainers om wie het gaat en krijgen ze ook de beelden te zien."

De voorselectie van eventuele nieuwe spelers wordt bij FC Groningen dus voor het grootste deel gedaan door de scouting, zonder inbreng van de trainer. Dat wekte lichte verbazing bij Twente-trainer Hake. "Als we er samen uit zijn voor welke positie we een speler zoeken en de scouting vijf à zes spelers op het oog heeft, gaan we bij Twente als trainers al meekijken. We willen dat zo vroeg mogelijk doen. In de periode dat we de speler volgen, voeren we die discussie al en dat is niet alleen belangrijk voor mezelf. Ik heb collega-trainers die misschien nog veel langer bij de club zijn die een nóg beter idee hebben of een bepaalde speler bij de club past."

'Coach minst betrokken'

"Als ik dit zo hoor, zijn bij ons de trainers waarschijnlijk het allerminst betrokken bij de scouting", aldus Michel Doesburg van AZ. "Je stelt een profiel op vanuit de speelwijze van de club en de scouts kennen dat profiel, ze weten aan welke eisen een speler bij AZ op een bepaalde positie moet voldoen. Het traject is eigenlijk vergelijkbaar met wat hier eerder werd beschreven. Vervolgens komt daar een advies uit richting de technisch directeur. En dan wordt natuurlijk ook met de trainer gepraat. Heeft hij enkele jaren geleden bijvoorbeeld ruzie met die speler gehad bij een andere club, dan is het geen verstandige keuze. Maar in mijn optiek moet het zo zijn dat de trainers vooral de taak hebben de spelers die bij hen worden neergezet, beter te maken. En het scoutingsapparaat moet de juiste spelers daarvoor afleveren. Louis van Gaal was daar heel duidelijk in. Hij zei tegen ons: 'Jullie zijn de scouts, jullie moet de juiste spelers zoeken, daar worden jullie voor betaald. Haal je een speler, dan wil ik natuurlijk weten wie het is en dan ga ik hem beter maken. Krijg ik hem niet beter, dan kom ik bij jullie terug en dan wil ik een andere'. Dit is zwart-wit gesteld, maar zo moet het werken."

Leo Beenhakker merkt op dat de hoofdtrainer nooit buiten het gehele proces gehouden kan worden. "De scouting kan een speler selecteren die bij de club past en die de juiste kwaliteiten heeft, maar je moet de trainer erbij betrekken. Er zijn clubs die min of meer tegen de trainer zeggen: hier heb je een speler, je doet het er maar mee. Dat gebeurt, zeker in het buitenland. En er zijn de clubs die de eindbeslissing over laten aan de trainer. Hoe het onderlinge overleg werkt, hangt erg af van de club en de clubcultuur."

'Scouting is geen data-analyse'

Bij het selectieproces van nieuwe spelers zijn tegenwoordig steeds meer informatiebronnen beschikbaar. Data en statistieken bieden een steeds volledig beeld van spelers. Hoe gaan clubs daar mee om?

"De snelle ontwikkelingen betreffen vooral data, technologie. En hoe snel dat ook gaat, het blijft essentieel om te weten wie je voor je hebt, dus dat kopje koffie en een goed gesprek blijven belangrijk", zegt Aalbers. "De technologie is ondersteunend, maakt processen makkelijker. Met behulp van de technologie kunnen we efficiënter en sneller informatie inwinnen. Voor een Jupiler League-club is met een relatief kleine investering al veel data van spelers te verzamelen, dat is een goede ontwikkeling."

"Technologische ontwikkelingen moeten ons werk vooral makkelijker maken", sluit Doesburg zich bij Aalbers aan. "Maar het oog van de meester blijft cruciaal. Hoeveel informatie wij ook over een speler hebben vergaard, we gaan altijd een keer eten met die jongens. Een speler kan zeggen dat hij keihard wil trainen en de club geweldig vindt, maar gedurende het gesprek leer je iemand beter kennen. En veel informatie over de kwaliteiten van een speler is niet in data te vangen. Hoe schakelt hij om bij balverlies, hoe speelt hij op kunstgras, hoe reageert hij op slechte weersomstandigheden, op kou? Dat biedt allemaal zoveel meer informatie over hoe iemand in elkaar zit. Dat zegt mij toch meer dan het feit dat 85 procent van zijn passes aankwamen."

Beenhakker vult aan: "We kunnen tegenwoordig heel nauwkeurig weten wát we binnenhalen. Wie je binnenhaalt, is minstens zo belangrijk. Zeker in deze tijd, met zoveel spelers uit verschillende culturen."

Ruud van Elk is van een generatie die is opgegroeid in een wereld van technologie en hij houdt zich als sportwetenschapper van PSV dagelijks bezig met de analyse van spelers. Toch onderschrijft hij nadrukkelijk de opvatting dat data slechts ondersteunend zijn. "Data vormen een goede controle aan de poort. Je gooit heel veel gegevens op een hoop en bekijkt of daar nog verrassende dingen uitkomen. Het kan een ondersteuning zijn, maar scouting is zeker geen dataverhaal."

Data – analyse als basis

Maar data kunnen wel degelijk specifieke kwaliteiten van een speler benadrukken, waardoor hij interessanter wordt voor clubs. Een goed praktijkvoorbeeld is Groningen – aanvaller Tom van Weert, in de zomer van 2016 overgenomen van Excelsior. "Tom blonk bij Excelsior nog niet uit in

het scoren van goals, maar als hij alleen voor de goal kwam, was zijn inzet vrijwel altijd tussen de palen en was er een relatief grote kans op een goal", legt sportwetenschapper van FC Groningen Wouter Frencken uit. "De kwaliteit van zijn kansen in verhouding tot het aantal kansen was bij hem heel hoog. Wij verwachtten daarom dat wanneer hij dichterbij het doel van de tegenstander speelt – en dat doet Groningen normaal gesproken meer dan Excelsior – hij vaker kansrijk voor het doel komt en dan zeker vijftien goals moest kunnen maken."

Door een langdurige blessure van Van Weert kon die stelling moeilijk in de praktijk worden gestaafd. Van Weert werd bij Groningen aangedragen vanuit scouting, waarna data de kwaliteiten van de speler bevestigden. "Maar inmiddels werkt het ook andersom", aldus Frencken. "Wij maken met het spelersprofiel dat wij zoeken, een lijstje met Eredivisiespelers die op basis van de data het meest voldoen. Daar komen enkele namen uit die het best passen bij wat wij zoeken."

De zaakwaarnemer

De aanwezigen zijn het er snel over eens dat als zich talent in de eigen jeugd aandient, je die zo veel mogelijk moet laten doorstromen naar het eerste elftal. Wil je als subtopper in de Eredivisie echter elk jaar weer meedoen om Europees voetbal, dan zijn versterkingen noodzakelijk en komt een ander heet hangijzer in het internationale profvoetbal aan de orde: de zaakwaarnemer.

Heracles-voorzitter Smit is duidelijk in zijn mening: "Ik vind zaakwaarnemers echt een probleem. Ze hebben geen enkel belang bij het slaan van een speler bij een club. Ze verdienen hun geld met transfers, dat is hun belang. Ze zijn aantrekkelijk voor spelers omdat ze een overgang naar een bepaalde club beloven, maar de zaakwaarnemer brengt de speler niet naar een club, dat doet de speler zelf. Jaren geleden berekende Jan Reker al dat door de betaling aan zaakwaarnemers jaarlijks meer dan 30 miljoen aan het voetbal werd onttrokken."

Een belangrijke vraag is of clubs en in het bijzonder scouts in hun werk 'last' hebben van zaakwaarnemers. Zo ver wil Carlos Aalbers niet gaan. Zaakwaarnemers zijn nu eenmaal onderdeel van het profvoetbal, meent

hij. "De markt zit nu eenmaal zo in elkaar. Voetbal is business. De bedragen voor spelers zijn de lucht ingeschoten en zaakwaarnemers gaan daarin mee. We hebben er mee te maken. Ik ken gevallen waarbij clubs tegen zaakwaarnemers zeggen: hier heb je drie ton, breng die speler naar ons. En zo gaat het. De clubs houden dit systeem ook zelf in stand. Omdat clubs zo te werk gaan, wordt ook de strijd om jeugdspelers steeds heviger."

Er zijn echter ook zaakwaarnemers die anders werken, stelt Jan Smit: "Die hoeven op het moment van de transfer niks te hebben, maar verkoop je hem door, dan willen ze aanspraak maken op de helft van het transferbedrag."

'Gentlemen's agreement'

De genoemde jacht op jeugdspelers is een pijnpunt, zo blijkt uit de reacties van de aanwezigen. Het zou toch mogelijk moeten zijn om goede afspraken te maken over het benaderen van elkaars jeugdspelers, is de breed gedeelde opvatting. Tegelijkertijd is er het besef dat clubs de problemen zelf in stand houden. Aalbers: "Ik heb die zaakwaarnemer ook nodig."

"Wij werken hard om met jeugdspelers het maximale te bereiken", vertelt Doesburg. "We bouwen een band op met die jongens, ook met de ouders, in een periode van misschien wel acht jaar. We komen eindelijk op het punt dat we de speler een contract kunnen aanbieden en dan komt er een zaakwaarnemer langs die de ouders drie maanden kennen en gaat het fout. Wij raken binnenkort twee jeugdinternationals kwijt, puur door zaakwaarnemers."

Het slotwoord is aan Leo Beenhakker, die niet begrijpt dat clubs simpelweg niet onderling kunnen afspreken dat er tot een bepaalde leeftijd niet aan elkaars jeugdspelers 'getrokken' wordt. "Ik heb de laatste twee jaar nog iets gedaan voor Sparta en gezien hoe jongens van veertien of vijftien jaar vertrokken naar PSV. In een periode van vijf jaar zijn er zo'n twaalf spelers van Sparta in die leeftijdscategorie overgenomen door PSV. Vraag me niet waar ze nu zijn. Blijkbaar is er geen 'gentlemen's agreement' te maken over dit soort dingen. Dat is teleurstellend."

"Toen ik bij Feyenoord zat, hadden we 45 miljoen schuld en moest en zou Luc Castaignos van zeventien jaar spelen. Zijn zaakwaarnemer vond het vervolgens nodig dat hij overstapte naar Internazionale. Italië is geen makkelijk land om als spits verder opgeleid te worden. Hoe slaap je nog goed in de wetenschap dat je de loopbaan van zo'n jongen kapotgemaakt hebt? Want hij heeft het nooit meer kunnen waarmaken en dat is toen misgegaan. Ik snap goed dat we allemaal eigen belangen hebben, maar laten we als clubs gewoon eens bij elkaar gaan zitten en een paart duidelijke afspraken maken. Zoals het nu gaat, mislukken meer jonge talenten dan dat er slagen en dat is heel triest!"